

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

29. aprill 2021 *

Eelotsusetaotlus – Keskkond – Direktiiv 2003/87/EÜ – Kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem – Artikli 3 punkt e – Mõiste „käitis“ – Artikli 3 punkt f – Mõiste „käitaja“ – I lisa punktid 2 ja 3 – Summeerimise reegel – Käitise tegevusalade võimsuse liitmine – Koostootmisüksuse üleandmine tööstusettevõtte omaniku poolt – Energiaga varustamise leping üleandja ja omandaja vahel – Kasvuhoonegaaside heiteloja ajakohastamine

Kohtuasjas C-617/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) 13. märtsi 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. augustil 2019, menetluses

Granarolo SpA

versus

Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare,

Ministero dello Sviluppo economico,

Comitato nazionale per la gestione della direttiva 2003/87/CE e per il supporto nella gestione delle attività di progetto del protocollo di Kyoto,

menetluses osales:

E.ON Business Solutions Srl, varem E.ON Connecting Energies Italia Srl,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan (ettekandja), kohtunikud M. Ilešič ja C. Lycourgos,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikku menetlust ja 17. septembri 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Granarolo SpA, esindaja: *avvocato* A. Stalteri,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

- E.ON Business Solutions Srl, esindajad: *avvocati* C. Vivani ja F. Triveri,
 - Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Palatiello,
 - Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vlácil ja L. Dvořáková,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: A. C. Becker ja G. Gattinara,
- olles 10. detsembri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT 2003, L 275, lk 32; ELT eriväljaanne 15/07, lk 631), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiviga 2009/29/EÜ (ELT 2009, L 140, lk 63) (edaspidi „direktiiv 2003/87“), artikli 3 punkti e ja I lisa.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses ühelt poolt Granarolo SpA ning teiselt poolt Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare (keskkonna- ning mere ja maa kaitse ministeerium, Itaalia), Ministero dello Sviluppo economico (majandusministeerium, Itaalia) ja Comitato nazionale per la gestione della direttiva 2003/87/CE e per il supporto nella gestione delle attività di progetto del protocollo di Kyoto (direktiivi 2003/87/EÜ haldamise ja Kyoto protokollil projektimeetmete toetamise riiklik komitee Itaalias, edaspidi „HKS-i komitee“) vahel seoses sellise kasvuhoonegaaside heiteloajakohastamise taotluse rahuldamata jätmisega, mis on Granarolol ühe oma käitise jaoks, mis kuulub Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (edaspidi „HKS“).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2003/87 artikli 2 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:
„Käesolevat direktiivi kohaldatakse I lisas loetletud tegevusaladest tulenevate heitkoguste ja II lisas loetletud kasvuhoonegaaside suhtes.“
- 4 Direktiivi artiklis 3 „Mõisted“ on ette nähtud:
„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
[...]
e) *käitis* – paikne tehniline üksus, kus tegeldakse ühe või mitme I lisas loetletud tegevusega ja muu tegevusega, mis on tehniliselt otseselt seotud kõnealuses tegevuskohas teostatava tegevusega, mis võivad mõjutada heitkoguseid ja saastust;

f) *käitaja* – isik, kes käitab käitist, kontrollib selle tööd või, kui see on siseriiklike õigusaktide kohaselt ette nähtud, isik, kellele on antud määrav majanduslik otsustusõigus käitise tehnilise toimimise suhtes;

[...]“.

5 Direktiivi artikkel 4 „Kasvuhoonegaaside heiteload“ on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et alates 1. jaanuarist 2005 ei tegutse ükski käitis I lisa loetletud tegevusalal, millega kaasnevad selle tegevusalaga seoses kindlaksmääratud kasvuhoonegaaside heitkogused, välja arvatud juhul, kui käitajal on luba, mille pädev asutus on välja andnud kooskõlas artiklitega 5 ja 6, või käitis on vastavalt artiklile 27 [HKSi] välja arvatud. Sama kehtib ka artikli 24 kohaselt osalevate käitiste suhtes.“

6 Direktiivi 2003/87 artikli 6 „Kasvuhoonegaaside heitelubade tingimused ja sisu“ lõikes 1 on sätestatud:

„Pädev asutus annab välja kasvuhoonegaaside heiteloa, millega antakse luba paisata käitisest või selle osast atmosfääri kasvuhoonegaase, kui on kindlaks tehtud, et käitaja suudab heitkoguseid seirata ja nendest aru anda.

Kasvuhoonegaaside heiteluba võib hõlmata ühe käitaja ühes tegevuskohas asuvat üht või mitut käitist.

Pädev asutus kontrollib vähemalt iga viie aasta järel kasvuhoonegaaside heiteluba ja teeb vajaduse korral selles muudatusi.“

7 Direktiivi artiklis 7 „Käitistega seotud muudatused“ on sätestatud:

„Käitaja teatab pädevale asutusele kõikidest käitise laadis või toimimisviisis kavandatavatest muudatustest või käitise laiendamisest või märkimisväärsest tootmisvõimsuse vähendamisest, mis võivad nõuda kasvuhoonegaaside heiteloa ajakohastamist. Pädev asutus ajakohastab loa, kui see on asjakohane. Käitaja isiku muutumisel ajakohastab pädev asutus loa, lisades sinna uue käitaja nime ja aadressi.“

8 Direktiivi I lisa „Tegevusalade liigid, mille suhtes kohaldatakse käesolevat direktiivi“ punktides 2 ja 3 on sätestatud:

„2. Allpool esitatud künnisväärtused on üldjuhul tootmisvõimsuse või toodangu väärtused. Kui samas käitises tegeldakse mitme samasse kategooriasse kuuluva tegevusalaga, siis nende tegevusalade võimsused liidetakse.

3. Kui selleks, et langetada otsus käitise [HKSi] lisamise kohta, arvutatakse tema summaarne nimisoojusvõimsus, liidetakse kõigi selle osaks olevate selliste tehniliste üksuste nimisoojusvõimsused käitise piires, kus põletatakse kütuseid. [...]“.

9 I lisa sisaldab tabelit, milles on loetletud tegevusalade liigid, mille suhtes kohaldatakse direktiivi 2003/87. Nende tegevusalade hulka kuulub „[k]ütuste põletamine käitistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (v.a ohtlike või olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised)“.

Itaalia õigus

10 13. märtsi 2013. aasta seadusandliku dekreeidi nr 30, millega rakendatakse direktiivi 2009/29/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et täiustada ja laiendada ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi (decreto legislativo n. 30 – Attuazione della

direttiva 2009/29/CE che modifica la direttiva 2003/87/CE al fine di perfezionare ed estendere il sistema comunitario per lo scambio di quote di emissione di gas a effetto serra, *GURI* nr 79, 4.4.2013; edaspidi „seadusandlik dekreet nr 30/2013“), artikli 3 lõike 1 punktides t ja v on mõisted „kääitaja“ ja „kääitis“ määratletud samamoodi kui direktiivis 2003/87.

- 11 Seadusandliku dekreeedi nr 30/2013 artikli 13 lõikes 1 on sätestatud, et ükski kääitis ei või ilma HKSi komitee loata tegutseda I lisas loetletud tegevusalal, millega kaasnevad kasvuhoonegaaside heitkogused.
- 12 Seadusandliku dekreeedi artikkel 15 käsitleb sellise heiteloa andmist, tingimusi ja sisu.
- 13 Seadusandliku dekreeedi artikli 16 kohaselt teatab kääitaja HKSi komiteele kõikidest kääitaja isiku ja kääitise laadi või toimimisviisi muudatustest või kääitise laiendamisest või märkimisväärsest tootmisvõimsuse vähendamisest.
- 14 Seadusandliku dekreeedi nr 30/2013 artiklis 38 on sätestatud „väikeheiteteketajatele“ ette nähtud režiim CO₂-heite seireks ja kontrollimiseks.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Granarolo on äriühing, kes tegutseb värske piima sektoris ning piimatoodete tootmise ja turustamise alal. Talle kuulub Pasturago di Vernates (Itaalia) tootmisüksus, mis koosneb erinevatest üksusest ja on varustatud töötlemisprotsessideks vajalikku soojust tootva küttejaamaga.
- 16 Granarolol oli selle küttejaama jaoks direktiivi 2003/87 artiklist 4 tulenevale nõudele vastav kasvuhoonegaaside heiteluba kütuste põletamiseks kääitistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW. Riigisisese õiguse kohaselt on ta selle üksuse osas allutatud „väikeheiteteketajatele“ ette nähtud režiimile CO₂-heite seireks ja kontrollimiseks.
- 17 2013. aastal rajas Granarolo oma tootmisüksuse asukohas toiduainetootmiseks mõeldud elektri- ja soojusenergia koostootmisjaama, mille summaarne nimisoojusvõimsus on alla 20 MW, ning HKSi komitee ajakohastas tema kasvuhoonegaaside heiteloa direktiivi artikli 7 tähenduses.
- 18 Granarolo andis koostootmisjaama 2017. aastal üle E.ON Connecting Energies Italia Srl-ile, kes on energiasektorile spetsialiseerunud ettevõtja (edaspidi „E.ON“), sõlmides temaga ka elektri- ja soojavarustuslepingu. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul pani see leping E.ON-ile kohustuse saada Granarolo nõusolek koostootmisjaamas tööde tegemiseks, maksta Granarolole hüvitist, kui ei ole järgitud tarnitava energia miinimumkoguseid, teha energia müügihinnast allahindlust, kui lepingu jõustumisest on möödunud kümme ja pool aastat, ning nägi Granarolole ette eelisõiguse koostootmisjaama tagasiostmiseks.
- 19 Pärast seda üleandmist esitas Granarolo HKSi komiteele taotluse ajakohastada kasvuhoonegaaside heiteluba, leides, et tema CO₂ heitkoguste summast tuleb maha arvata heitkogused, mis on seotud koostootmisjaamaga, mida tema enam ei käita ega kontrolli.
- 20 HKSi komitee jättis taotluse 6. juuni 2018. aasta otsusega rahuldamata ning Granarolo esitas selle otsuse tühistamiseks kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. E.ON astus Granarolo toetuseks menetlusse.
- 21 Granarolo väidab kaebuse põhjendamiseks, et kuna HKSi komitee põhjendas taotluse rahuldamata jätmise otsust sellega, et koostootmisjaama ja selle tootmisüksuse vahel säilis funktsionaalne seos, siis rikkus ta direktiivist 2003/87 tulenevaid nõudeid.

- 22 Nimelt ei saa tootmisüksust ja koostootmisjaama pidada energiavarustuseks ühendatuse tõttu üheksainsaks käitiseks, kui mõlemad on struktuuriliselt ja funktsionaalselt iseseisvad.
- 23 Lisaks antakse direktiivi artikli 3 punkti f ja artikli 6 kohaselt kasvuhoonegaaside heiteluba käitajale, kellel on käitise haldamise pädevus ja kes seega saab teha kontrolli ja seiret heitkoguste üle. Käesoleval juhul aga järeltas HKS-i komitee Granarolo ja E.ON-i vahelise energiaga varustamise lepingu väär tõlgenduse põhjal, et Granarolole jäi pädevus koostootmisjaama heitkoguste haldamiseks ja kontrollimiseks. Nimelt ei mõjuta see leping E.ON-i võimet teostada iseseisvalt energiatootmist ja edastada elektrienergiat avalikku elektrivõrku, mistõttu isegi kui Granarolo saab koostootmisjaamast vähesel hulgal energiat, ei mõjuta see koostootmisjaama kasvuhoonegaaside heitkoguseid.
- 24 Peale selle on HKS-i komitee 6. juuni 2018. aasta otsuses tõlgendatud väärtalt direktiivi I lisas ette nähtud heiteallikate summeerimise reeglit, sest see reegel kohaldub üksnes olukordades, kus mitu tehnilist üksust moodustavad ühe ja sama käitise, mitte olukordades, kus nagu käesoleval juhul on olemas mitu eraldi käitist.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus väidavad põhikohtuasja vastustajad, et koostootmisjaama üleandmine E.ON-ile ei mõjutanud käitise koosseisu ning et koostootmisjaama ja Granarolo tootmisüksuse vahel on jätkuvalt funktsionaalne seos. Eelkõige rõhutavad nad, et kasvuhoonegaaside heiteloa ja direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti e tähenduses käitise olemasolu vahel on lahutamatu seos. Käitaja määratlus tuleneb loogiliselt käitise määratlusest, mistõttu ei puutu asjasse see, et loa omaja ja tootmisüksuse tehnilise siseüksuse tegelik käitaja on erinevad.
- 26 Kui koostootmisjaam on nagu käesoleval juhul tootmisüksusega tehniliselt seotud ja võib mõjutada üldist heitkogust, tuleb koostootmisjaama ja tootmisüksust pidada ühe ja sama käitise osaks, mistõttu peaks sellel olema üksainus luba, isegi kui koostootmisjaam asub väljaspool tootmiskohta.
- 27 Lisaks väidavad põhikohtuasja vastustajad, et Granarolo ja E.ON-i vahelise energiaga varustamise lepingu tingimusi arvestades säilitas Granarolo määrava majandusliku otsustusõiguse koostootmisjaama tehnilise toimimise suhtes ning seetõttu jääb ta koostootmisjaama käitajaks direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti f tähenduses.
- 28 Vastupidise seisukoha võtmine tooks kaasa selle, et rikutakse direktiivi I lisa punktides 2 ja 3 ette nähtud summeerimisreeglit, mille eesmärk on just vältida olukorda, kus heiteallikate liigne tükeldamine võiks viia selleni, et enamik keskmisi või väikesi käitiseid jääks HKS-i kohaldamisalast välja.
- 29 Kuna põhikohtuasjas kõne all oleva koostootmisjaama võimsus on alla 20 MW, ei oleks tema puhul nõutav kasvuhoonegaaside heiteluba ning ta jääks HKS-i käsitlevate õigusnormide kohaldamisalast välja. Koostootmisjaama üleandmise tõttu aga väheneks Granarolo tootmisüksuse tekitatav aastane heitkogus, mida lubatud heitkoguse ühikutega kompenseeritakse.
- 30 Olukorras, kus energiaga varustamise lepingu tingimused asetavad Granarolo jõupositatsioonile E.ON-i suhtes, võimaldaks tõlgendus, mille kohaselt on algne käitis jagunenud kaheks käitiseks, CO₂-heidet reguleerivatest õigusnormidest kõrvale hoida.
- 31 Neil asjaoludel otsustas Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [2003/87] artikli 3 punkti e tuleb tõlgendada nii, et mõiste „käitis“ hõlmab ka sellist juhtu nagu käsitletavas kohtuasjas, kus koostootmisjaam, mille kaebaja oli oma tööstusalale rajanud oma tootmisüksuse energiavarustuse tagamiseks, anti seejärel tegevusüksuse ülemineku korras üle teisele, energeetikale spetsialiseerunud äriühingule lepingu alusel, milles on ühest küljest ette nähtud, et elektri- ja soojusenergia koostootmisjaam ning jaama käitamiseks ja selles valdkonnas tegutsemiseks

nõutavad sertifikaadid, dokumendid, vastavustunnistused, litsentsid, kontsessioonid, volitused ja load lähevad üle omandajale, sellel maa-alal seatakse tema kasuks hoonestusõigus, et rajada jaama käitamiseks ja hooldamiseks piisavad ja funktsionaalsed rajatised, ning seatakse servituudid koostootmisjaama kasuks, mille juurde kuulub ainuvalduses olev ümbritsev maa-ala, ning teisest küljest ette nähtud, et omandaja tarnib üleandjale 12 aasta jooksul selle jaama toodetud energiat lepingus sätestatud hindadega?

2. Täpsemalt, kas samas [direktiivi 2003/87] artikli 3 punktis e kasutatud mõiste „tehniliselt seotud“ võib hõlmata ka sellist seost koostootmisjaama ja tootmisüksuse vahel, mille raames see tootmisüksus, mis kuulub teisele isikule, kellel on küll eesõigus koostootmisjaama energiatarnetele (ühendus energia jaotusvõrgu kaudu, spetsiaalne tarneleping jaama omandanud energeetikaettevõtjaga, selle ettevõtja kohustus varustada tootmisüksust teatava minimaalse energiakogusega või vastasel korral hüvitada vahe turult saadud energiatarnete maksumuse ja lepingus ette nähtud hinna vahel, allahindlus energia müügihinnast, kui lepingu jõustumisest on möödunud kümme ja pool aastat, üleandvale äriühingule õiguse andmine osta koostootmisjaam mis tahes hetkel tagasi, üleandjalt loa saamise vajadus koostootmisjaama kallal tööde tegemiseks), saab jätkata oma tegevust ka koostootmisjaamast tuleva energiaruustuse katkemise või jaama rikke või selle töö katkemise korral?

3. Viimaks, kui jõujaama rajanud isik, kellele kuulub samal maa-alal tööstusüksus, annab selle jaama tõhususe suurendamise huvides tegelikult üle teisele äriühingule, kes on energeetikale spetsialiseerunud, siis kas võimalus arvata sellega seotud heide tööstusüksuse omaniku heiteloaga seotud arvestusest pärast üleandmist välja ning võimalik tagajärg, et see heide võib HKS-i süsteemist välja jääda, kuna eraldi võetuna ei ületa jõujaam „väikeheiteteketajaks“ kvalifitseerimise ülempiiri, kujutab endast direktiivi [2003/87] I lisas ette nähtud allikate summeerimise reegli rikkumist, või on hoopis tegemist lihtsalt ettevõtjate organiseerimisotsuste seadusliku tagajärjega, mida [HKS] ei keela?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 32 Kõigepealt olgu meenutatud, et ETL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks tal poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul vajaduse korral talle esitatud küsimused ümber sõnastada (26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Yara Suomi jt, C-506/14, EU:C:2016:799, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 33 Asjaolu, et liikmesriigi kohus on eelotsusetaotluses vormiliselt viidanud teatavatele liidu õigusnormidele, ei takista Euroopa Kohut esitamast sellele kohtule kogu tõlgenduslikku teavet, mis võib viimasel aidata menetletavat kohtuasja lahendada, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus on neile aspektidele oma küsimustes viidanud või mitte. Sellisel juhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud aspektide kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (27. juuni 2018. aasta kohtuotsus Turbogás, C-90/17, EU:C:2018:498, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Käesoleval juhul puudutab põhikohtuasi seda, et HKS-i komitee jättis rahuldamata Granarolo taotluse ajakohastada kasvuhoonegaaside heiteluba pärast seda, kui ta andis koostootmisjaama, mis paiknes tema toidutootmisüksusega samal tööstusalal, üle energeetikale spetsialiseerunud ettevõtjale E.ON, ning üleandmisega kaasnes energiaga varustamise lepingu sõlmimine viimati nimetatud ettevõtjaga.
- 35 Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, põhjendati ajakohastamise taotluse rahuldamata jätmist asjaoluga, et arvestades muu hulgas Granarolo ja E.ON-i vahel sõlmitud energiaga varustamise lepingu tingimusi, säilitas tootmisüksus koostootmisjaamaga funktsionaalse seose, mistõttu nad moodustasid ühe ja sama käitise direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti e tähenduses, ning pärast üleandmist jäi Granarolo

koostootmisjaama käitajaks selle direktiivi artikli 3 punkti f tähenduses. Lisaks tekib küsimus, kas ajakohastamise taotluse rahuldamine oleks olnud vastuolus nimetatud direktiivi I lisa punktides 2 ja 3 ette nähtud summeerimisreegliga ning oleks võimaldanud HKSi eeskirjadest kõrvalehoidmist.

- 36 Eeltoodut arvestades tuleb asuda seisukohale, et oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2003/87 artikli 3 punkte e ja f koostoimes direktiivi I lisa punktidega 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus, kui sellise tootmisüksuse omanik, mis on varustatud soojust tootva küttejagamaga, mille tegevus kuulub I lisa kohaldamisalasse, võib saavutada kasvuhoonegaaside heiteloat ajakohastamise direktiivi artikli 7 tähenduses, juhul kui ta on andnud koostootmisjaama, mis paikneb tootmisüksusega samal tööstusalal ja mille tegevuse võimsus on väiksem I lisa ette nähtud ülempiirist, üle energeetikale spetsialiseerunud ettevõtjale ning on sõlminud selle ettevõtjaga lepingu, mis näeb muu hulgas ette selle tootmisüksuse varustamist koostootmisjaama toodetud energiaga.
- 37 Kohtuotsuse huvides tuleb käesoleval juhul märkida, et eelotsusetaotlusest nähtuvalt on põhikohtuasjas kõne all olev ettevõtte piimatoodete tootmisüksus, mis on varustatud töötlemisprotsessideks vajalikku soojust tootva küttejagamaga, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, kuuludes seega direktiivi 2003/87 I lisa nimetatud tegevusalade alla. Mis puudutab koostootmisjaama, siis selle summaarne nimisoojusvõimsus on alla 20 MW, mille tõttu see ei kuulu lisa nimetatud tegevusalade alla.
- 38 Esimesena, mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimust, kas põhikohtuasjas kõne all olevad koostootmisjaam ja tootmisüksus kujutavad endast nendevahelise seose tõttu ühte ja sama käitist direktiivi artikli 3 punkti e tähenduses, siis tuleb meenutada, et selles sättes on mõiste „käitis“ määratletud kui paikne tehniline üksus, kus tegeldakse ühe või mitme I lisa loetletud tegevusega ja muu tegevusega, mis on tehniliselt otseselt seotud kõnealuses tegevuskohas teostatava tegevusega ja mis võivad mõjutada heitkoguseid ja saastust.
- 39 Nimetatud sättes ette nähtud kriteeriumide kohaselt võib seega esiteks moodustada põhikohtuasjas kõne all olev koostootmisjaam ühe ja sama käitise vaid tootmisüksuse küttejagamaga ning teiseks saab see olla nii vaid tingimusel, et koostootmisjaamas toimuv põletamine on otseselt seotud selle küttejagamaga tegevusega tootmisüksuse tegevuskohas, on sellega tehniliselt seotud ja võib mõjutada heitkoguseid ja saastust.
- 40 Kõigepealt tuleb tõdeda, et juba nende kriteeriumide laadist endast tuleneb, et need nõuavad sisulist hindamist. Küsimus, kas need kriteeriumid – eelkõige tehnilise seose olemasolu puudutav kriteerium, mida eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused eelkõige käsitlevad – on täidetud niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, ei saa järelikult sõltuda üleandja ja omandaja vahelistest lepingutingimustest.
- 41 Pealegi on vaieldamatu, et heitkoguste ja saastuse mõjutamise kriteerium on täidetud, sest koostootmisjaam tekitab kasvuhoonegaase.
- 42 Mis puudutab direktiivi 2003/87 artikli 3 punktis e ette nähtud muid kriteeriume, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et tegevus on direktiivi I lisa nimetatud tegevusega otseselt seotud, kui see on nimetatud tegevuseks hädavajalik ning kui seda otseselt seotust kinnitab ka kahe tegevuse vaheline tehniline seotus olukorras, kus asjaomane tegevus on integreeritud I lisa nimetatud tegevusega ühtsesse tehnilisse protsessi (vt selle kohta 9. juuni 2016. aasta kohtuotsus *Elektricités* Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ, C-158/15, EU:C:2016:422, punkt 30).
- 43 Sellest järeldub ühelt poolt, et tingimus, mille kohaselt peab asjaomaste tegevuste vahel olema otsene seos, nõuab, et niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, toimub koostootmistegavus kütuste põletamiseks tootmisüksuse küttejagamaga.

- 44 Järelikult ei ole see tingimus täidetud, kui – nagu väitsid Euroopa Kohtu istungil eelkõige Granarolo ja Euroopa Komisjon – koostootmistegevus oli mõeldud eranditult toiduainete tootmiseks Granarolo tootmisüksuses, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 45 Teiselt poolt nõuab niisuguse otsese seotuse aluseks oleva tehnilise seose olemasolu tingimus, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 57 sisuliselt märkis, et asjaomaste tegevuste vaheline seos aitaks kaasa direktiivi 2003/87 I lisa kohaldamisalasse kuuluva tegevuse integreeritusele ühtsesse tehnilisse protsessi.
- 46 Niisugust järeldust ei saa teha selle põhjal, et asjaomaste tegevuste vahel on seos vaid energiavarustuse eesmärgil, nagu see tavaliselt igasuguse tööstustegevuse puhul on. Kuigi ei ole nimelt välistatud, et seda tüüpi seost võib pidada tehniliseks seoseks direktiivi artikli 3 punkti e tähenduses, on see nii üksnes tingimusel, et see on konkreetse ja erilises vormis integreeritud direktiivi I lisas nimetatud tegevusele omase tehnilise protsessi juurde.
- 47 Käesoleval juhul nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, mida kinnitab ka teise eelotsuse küsimuse sõnastus, et Granarolo tootmisüksus, täpsemalt küttejaam, mis varustab tootmiseks vajaliku soojusenergiaga, võib jätkata oma tegevust ka siis, kui koostootmisjaam katkestab elektri- ja soojusenergiaga varustamise või kui koostootmisjaamas on rike või selle töö katkeb.
- 48 Niisiis kuna koostootmisjaama ja tootmisüksuse vaheline seos ei aita kaasa selle tootmisüksuse küttejaamas toimivate tegevuste tehnilise protsessi integreeritusele ning seetõttu ei ole direktiivi 2003/87 artikli 3 punktis e ette nähtud kriteeriumid täidetud – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist –, siis ei saa koostootmisjaama ja küttejaama pidada üheks ja samaks käitiseks selle sätte tähenduses.
- 49 Teisena, mis puudutab küsimust, kas Granarolo jääb pärast E.ON-ile koostootmisjaama üleandmist edasi selle käitajaks, siis tuleb meenutada, et ühelt poolt on direktiivi artikli 6 – mis käsitleb kasvuhoonegaaside heitelubade tingimusi – lõike 1 esimeses lõigus sätestatud, et pädev asutus annab loa paisata käitise või selle osast atmosfääri kasvuhoonegaase, kui on kindlaks tehtud, et käitaja suudab heitkoguseid seirata ja nendest aru anda, ning teises lõigus on sätestatud, et kasvuhoonegaaside heiteluba võib hõlmata ühe käitaja ühes tegevuskohas asuvat üht või mitut käitist. Lisaks ajakohastab see asutus vajaduse korral loa vastavalt direktiivi artiklile 7, arvestades teavet, mille käitaja on talle esitanud asjaomase käitisega seotud muudatuste kohta. Teisalt on sama direktiivi artikli 3 punktis f määratletud mõiste „käitaja“ kui isik, kes käitab käitist, kontrollib selle tööd või, kui see on riigisestse õigusaktide kohaselt ette nähtud, isik, kellele on antud määrav majanduslik otsustusõigus käitise tehnilise toimimise suhtes.
- 50 Nagu nendest sätetest nähtub, tuleb sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus tootmisüksuse omanik andis tootmisüksusega samal tööstusalal paikneva koostootmisjaama üle energeetikale spetsialiseerunud ettevõtjale, uurida, kas selle üleandmise tõttu on lõppenud nimetatud omaniku kontroll koostootmisjaama toimimise üle ja seega ka koostootmisjaama tegevusest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste üle. Sellisel juhul ei saa omanikku pärast üleandmist pidada koostootmisjaama käitajaks direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti f tähenduses.
- 51 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 45 märkis, tuleb koostootmisjaama käitaja tuvastamiseks muu hulgas arvesse võtta üleandja ja omandaja vahelise lepingu tingimusi.
- 52 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teavet arvestades ei saa E.ONi ja Granarolo vahelise lepingu tingimustest käesoleval juhul järeldada, et Granarolo oleks säilitanud kontrolli põhikohtuasjas kõne all oleva koostootmisjaama toimimise üle ja seega ka koostootmisjaama tegevusest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste üle.

- 53 Ühelt poolt nähtub nimelt esimese eelotsuse küsimuse sõnastusest, et Granarolo andis koostootmisjaama omandiõiguse üle E.ON-ile ning andis selleks viimasele üle muu hulgas kõik koostootmisjaama käitamiseks ja selle tegevuseks nõutavad dokumendid.
- 54 Teiselt poolt on Granarolo ja E.ONi vahel sõlmitud energiaga varustamise lepingu raames E.ON-il võimalik suurendada koostootmisjaama tegevust ja edastada toodetud elektrit avalikku võrku. Samuti on tal vabadus toodetava energia kogust vähendada, tingimusel et lepingus ette nähtud energia miinimumkoguste mittejärgimise korral hüvitatakse vahe turult saadud energiatarnete maksumuse ja lepingus ette nähtud hinna vahel. Sellist lepingulist hüvitamismehhanismi ei saa siiski samastada Granarolole koostootmisjaama tehnilise toimimise suhtes määrava majandusliku otsustusõiguse andmisega direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti f lõpuosa tähenduses.
- 55 Lisaks tuleb tõdeda, et muud eelotsusetaotluse esitanud kohtu esile toodud lepingutingimused, eelkõige need, mis puudutavad energia müügihinda, Granarolo eelisõigust tagasiostmiseks või temalt loa saamise vajadust koostootmisjaama kallal tööde tegemiseks, ei anna samuti Granarolole kontrolli koostootmisjaama toimimise üle, nagu on nõutud direktiivi artikli 3 punktis f, ja seega ei anna need lepingutingimused talle ka võimalust koostootmisjaama tegevusest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguseid üldiselt kindlaks teha ja nende üle seiret teha.
- 56 Käesoleva kohtuotsuse punktides 52–55 esitatud kaalutlustest tuleneb seega, et – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus – igal juhul ei ole Granarolo enam koostootmisjaama käitaja direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti f tähenduses, mistõttu tal on õigus kasvuhoonegaaside heiteloa ajakohastamisele vastavalt direktiivi artiklile 7.
- 57 Loa selline ajakohastamine ei tähenda HKSi eeskirjadest kõrvalehoidmist.
- 58 Esiteks tuleb tõdeda, et loa ajakohastamine ei lähe vastuollu direktiivi I lisa punktides 2 ja 3 ette nähtud summeerimisreegliga.
- 59 Nimelt on I lisa, nagu selle pealkirjast nähtub, kindlaks määratud tegevusalade liigid, mille suhtes direktiivi kohaldatakse, nagu on ette nähtud direktiivi artikli 2 lõikes 1. Eeskätt on summeerimisreeglis täpsustatud tingimused, millest lähtuvalt tuleb hinnata, kas käitises toimuv tegevus, eelkõige kütuste põletamine, ulatub I lisa sätestatud künnisväärtuseni, et otsustada selle käitise lisamine HKSi.
- 60 Nagu on tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 48, on põhikohtuasjas kõne all olevad kütetejaam ja koostootmisjaam kaks eraldiseisvat üksust, mis ei moodusta sama käitist direktiivi 2003/87 artikli 3 punkti e tähenduses.
- 61 Lisaks on vaieldamatu, et isegi pärast koostootmisjaama üleandmist E.ON-ile jäi kütetejaam, millega tootmisüksus on varustatud, HKSigale hõlmatuks, sest selle summaarne nimisoojusvõimsus on suurem kui direktiivi I lisa nimetatud 20 MW piirmäär.
- 62 Veel tuleb märkida, et summeerimisreegel käsitleb käitises toimuva tegevuse võimsuse arvutamise korda ning käesoleva kohtuotsuse punktis 49 meenutatud tingimusi arvestades ei ole selle eesmärk käitise käitaja kindlakstegemine. Vastupidi sellele, mida näivad väitvat põhikohtuasja vastustajad, ei saa summeerimisreegel viia käesoleval juhul selleni, et Granarolot peetakse põhikohtuasjas kõne all oleva koostootmisjaama käitajaks, kuigi teda ei saa enam käsitada koostootmisjaama toimimise üle kontrolli omavana ja tal ei ole seetõttu enam võimalik tagada seiret koostootmisjaama tegevusest tekkinud kasvuhoonegaaside heitkoguste üle, ega selleni, et Granarololt võetaks õigus taotleda kasvuhoonegaaside heiteloa ajakohastamist.

- 63 Teiseks tuleb meenutada, et pettuse ja kuritarvitamise keelu põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte, mida õigussubjektid peavad järgima. Nimelt ei saa liidu õigusnorme kohaldada nii laialt, et need hõlmaksid tehinguid, mida tehakse pettuse või kuritarvituse teel liidu õigusega ette nähtud eelistest kasu saamise eesmärgil (28. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Kreis Heinsberg, C-112/19, EU:C:2020:864, punkt 46 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 64 Täpsemalt on õiguse kuritarvitamise keelu põhimõtte eesmärk keelustada puhtalt fiktiivsed skeemid, millel puudub tegelik majanduslik sisu ja mille ainus eesmärk on saada põhjendamatu eelis (vt analoogia alusel 18. juuni 2020. aasta kohtuotsus KrakVet Marek Batko, C-276/18, EU:C:2020:485, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 65 Euroopa Kohtule esitatud toimikus ei viita aga miski sellele, et käesoleval juhul oleks olnud tegemist kuritarvituse või pettusega, sealhulgas puhtalt fiktiivse skeemi olemasoluga. Eelkõige ei võimalda toimikus sisalduvad andmed kahelda põhikohtuasjas kõne all oleva koostootmisjaama omandanud ettevõtja iseseisvas realses majandustegevuses.
- 66 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2003/87 artikli 3 punkte e ja f koostoimes direktiivi I lisa punktidega 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui sellise tootmisüksuse omanik, mis on varustatud soojust tootva küttegaamaga, mille tegevus kuulub I lisa kohaldamisalasse, võib saavutada kasvuhoonegaaside heiteloa ajakohastamise direktiivi artikli 7 tähenduses, juhul kui ta on andnud koostootmisjaama, mis paikneb tootmisüksusega samal tööstusalal ja mille tegevuse võimsus on väiksem I lisas ette nähtud ülempiirist, üle energeetikale spetsialiseerunud ettevõtjale ning on sõlminud selle ettevõtjaga lepingu, mis näeb muu hulgas ette selle tootmisüksuse varustamist koostootmisjaama toodetud energiaga, kui küttegaam ja koostootmisjaam ei kujuta endast sama käitist direktiivi artikli 3 punkti e tähenduses ning tootmisüksuse omanik ei ole igal juhul enam koostootmisjaama käitaja direktiivi artikli 3 punkti f tähenduses.

Kohtukulud

- 67 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiviga 2009/29/EÜ) artikli 3 punkte e ja f koostoimes direktiivi I lisa punktidega 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui sellise tootmisüksuse omanik, mis on varustatud soojust tootva küttegaamaga, mille tegevus kuulub I lisa kohaldamisalasse, võib saavutada kasvuhoonegaaside heiteloa ajakohastamise direktiivi artikli 7 tähenduses, juhul kui ta on andnud koostootmisjaama, mis paikneb tootmisüksusega samal tööstusalal ja mille tegevuse võimsus on väiksem I lisas ette nähtud ülempiirist, üle energeetikale spetsialiseerunud ettevõtjale ning on sõlminud selle ettevõtjaga lepingu, mis näeb muu hulgas ette selle tootmisüksuse varustamist koostootmisjaama toodetud energiaga, kui küttegaam ja koostootmisjaam ei kujuta endast sama käitist direktiivi artikli 3 punkti e tähenduses ning tootmisüksuse omanik ei ole igal juhul enam koostootmisjaama käitaja direktiivi artikli 3 punkti f tähenduses.

Allkirjad